

Sygn. akt XKa 487/14

UZASADNIENIE T. B. został oskarżony o to, że:

w dniu 23 czerwca 2008 roku w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez inną osobę, poprzez wystąpienie w roli świadka na fikcyjnym ślubie zawartym pomiędzy M. P. i obywatelką Nigerii - (...), który odbył się w Urzędzie Stanu Cywilnego w P., udzielił pomocy M. P. w popełnieniu czynu zabronionego polegającego na ułatwieniu obywatelce Nigerii - (...) pobytu, wbrew przepisom, na terytorium Polski, gdyż dzięki zawarciu związku małżeńskiego wyłudziła ona akt małżeństwa o numerze (...) i uzyskała możliwość ubiegania się o wydanie zezwolenia na zamieszkanie w Polsce, tj. o czyn z art. 18 § 13 k.k. w zw. z art. 264a § 1 kk i art. 272 kk przy zast. art. 11 § 2 kk

S. P. została oskarżona o to, że:

w dniu 08 maja 2008 roku w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez A. B., poprzez wystąpienie w roli świadka na fikcyjnym ślubie zawartym pomiędzy A. B. i obywatelem Nigerii- C. A. O., który odbył się w Urzędzie Stanu Cywilnego w P., udzieliła pomocy A. B. w popełnieniu czynu zabronionego polegającego na ułatwieniu obywatelowi Nigerii- C. A. O. pobytu, wbrew przepisom na terytorium Polski, gdyż dzięki zawarciu związku małżeńskiego wyłudził on akt małżeństwa o nr (...) i uzyskał możliwość ubiegania się o wydanie zezwolenia na zamieszkanie w Polsce, tj. o czyn z art. 18 § 13 k.k. w zw. z art. 264a § 1 kk i art. 272 kk przy zast. art. 11 § 2 kk

Sąd Rejonowy w Pruszkowie wyrokiem z dnia 13 stycznia 2014 roku (sygn. akt IIK 169/12):

I. T. B. w ramach czynu zarzucanego mu w akcie oskarżenia uznał za winnego tego, że w dniu 23 czerwca 2008 roku w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez M. P. w wysokości 3000 euro umożliwił obywatelce Nigerii - (...) pobyt wbrew przepisom na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w ten sposób, że będąc świadkiem na ślubie M. P. i (...) doprowadził do zawarcia przed

Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w P. związku małżeńskiego na podstawie złożonych dla pozor, w celu wprowadzenia Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w błąd przez M. P. i (...) nieprawdziwych oświadczeń woli, w wyniku czego pomógł im wyłudzić sporządzenie przez Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w P. poświadczającego nieprawdę dokumentu w postaci aktu małżeństwa nr (...), tj. czynu z art. 18 § 3 kk w zw. z art. 264a § 1 kk w zb. z art. 272 kk w zw. z art. 11 § 2 kk i za to na mocy art. 19 § 1 kk w zw. z art. 264a § 1 kk w zw. z art. 11 § 3 kk skazał go na karę 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 33 § 2 kk na karę grzywny 100 (stu) stawek dziennych po 30 (trzydzieści) zł każda;

II. na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk oraz art. 70 § 1 pkt. 1 kk wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił oskarżonemu T. B. na okres lat 3 (trzech) tytułem próby;

III. **S. P.** w ramach czynu zarzucanego jej w akcie oskarżenia uznał za winną tego, że w dniu 8 maja 2008 roku w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez A. B. w wysokości 5000 euro umożliwiła obywatelowi Nigerii- C. A. O. pobyt wbrew przepisom na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w ten sposób, że będąc świadkiem na ślubie A. B. i C. A. O. doprowadziła do zawarcia przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w P. związku małżeńskiego na podstawie złożonych dla pozor, w celu wprowadzenia Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w błąd przez A. B. i C. A. O. nieprawdziwych oświadczeń woli, w wyniku czego pomogła im wyłudzić sporządzenie przez Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w P. poświadczającego nieprawdę dokumentu w postaci aktu małżeństwa nr (...), tj. czynu z art. 18 § 3 kk w zw. z art. 264a § 1 kk w zb. z art. 272 kk w zw. z art. 11 § 2 kk i za to na mocy art. 19 § 1 kk w zw. z art. 264a § 1 kk w zw. z art. 11 § 3 kk skazał ją na karę 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 33 § 2 kk wymierzył jej karę grzywny 10 (dziesięciu) stawek dziennych po 30 (trzydzieści) zł każda;

IV. na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk oraz art. 70 § 1 pkt. 1 kk wykonanie kary pozbawienia wolności wobec S. P. warunkowo zawiesił na okres lat 2 (dwóch) tytułem próby;

V. zasądził od oskarżonych na rzecz Skarbu Państwa opłaty: od T. B. 480zł, zaś od S. P. 150zł oraz zwolnił oskarżonych od ponoszenia kosztów postępowania.

Apelacje od powyższego wyroku złożyli obrońcy oskarżonej. Adwokat M. W. na podstawie art. 425 kpk i 444 kpk zaskarżył powyższy wyrok w całości. Na podstawie art. 427 § 2 kpk i art. 438 pkt 2, 3 kpk wyrokowi temu zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenie polegający na ustaleniu, winy i sprawstwa oskarżonej w popełnieniu przestępstwa z art. 18 § 3 kk w zw. z art. 264a § 1 kk w zbiegu z art. 272 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, w sytuacji gdy zebrane dowody w sprawie nie pozwalają na dokonanie takiego ustalenia,
2. obrazę przepisów postępowania mogących mieć wpływ na jego treść, a mianowicie art. 7 kpk przez dokonanie dowolnej zamiast swobodnej oceny dowodów, wyrażające się m.in. w bezpodstawnym odmówieniu wiary wyjaśnieniom oskarżonej i daniu bezgranicznej wiary zeznaniom A. O. i J. P., które są rozbieżne i w wielu fragmentach sprzeczne ze sobą a zatem niewiarygodne,
3. obrazę przepisów postępowania mogących mieć wpływ na jego treść, a mianowicie art. 424 § 1 i 2 kpk przez nie wyjaśnienie dostatecznie podstawy prawnej wyroku, przez brak przytoczenia okoliczności, które Sąd miał na względzie przy wymiarze kary.

Na podstawie art. 427 § 1 kpk i 437 § 2 kpk skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonej od zarzucanego jej czynu, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P..

Adwokat W. S. na zasadzie art. 444 kpk zaskarżył wymieniony na wstępie wyrok w całości w części dotyczącej oskarżonej S. P.. Na zasadzie art. 427 § 2 kpk i art. 438 pkt 2 i 3 kpk orzeczeniu zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wyroku, mających wpływ na treść wyroku, a polegający na stwierdzeniu, iż oskarżona dopuściła się zarzucanego jej czynu w akcie oskarżenia, mimo poważnych wątpliwości w tym względzie wynikających z zeznań wszystkich świadków.
2. obrazę przepisów prawa postępowania, a mianowicie art. 4, 7, 410 i 424 § 1 pkt 1 kpk mających wpływ na treść wyroku, a wynikających z oparcia orzeczenia o winie

oskarżonej tylko na dowodach obciążających i pominięcie dowodów korzystnych dla oskarżonej, bez należytego uzasadnienia takiego stanowiska, a także przyjęcie za prawdziwe ustaleń sprzecznych z zasadami rozumowania i doświadczenia życiowego. Na zasadzie art. 427 § 1 kpk skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonej od zarzucanego jej czynu.

Na rozprawie z dnia 25 listopada 2014 roku:

- obrońca oskarżonej adw. M. W. poparł apelację i wnioski w niej zawarte,
- obrońca oskarżonej adw. W. S. poparł apelację oraz wniósł o uniewinnienie oskarżonej,
- prokurator wniósł o nieuwzględnienie wszystkich apelacji i utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku,
- oskarżona przyłączyła się do stanowiska swoich obrońców i oświadczyła, iż teraz po latach wie iż została wmanewrowana, żeby im to wszystko ułatwić, oświadczyła, że nie wie co się dzieje z Z. W., nie ma z nim żadnego kontaktu.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja obrońców oskarżonej doprowadziła do uchylenia wyroku, choć nie z przyczyn w nich zawartych. Podniesione zarzuty okazały się w całości nietrafione. Skoro jednak środek odwoławczy został skierowany przeciwko całemu

rozstrzygnięciu na korzyść oskarżonej, Sąd odwoławczy był zobowiązany do uruchomienia totalnej kontroli wyroku, która doprowadziła do zakwestionowania ustaleń Sądu Rejonowego w zakresie przestępczości czynu oskarżonej, o czym poniżej

Na wstępie rozważań Sąd Okręgowy podkreśla, że Sąd I instancji przeprowadził przewód sądowy zgodnie z wymogami procedury karnej i nie dopuścił się żadnych uchybień podlegających uwzględnieniu z urzędu, które skutkowałyby koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, stosownie do wymogów art. 439 k.p.k. czy art. 440 k.p.k.

Wbrew temu, co twierdzą obaj obrońcy Sąd Rejonowy wnikliwie i precyzyjnie odtworzył przebieg zdarzenia z dnia 8 maja 2008 roku oraz okoliczności poprzedzające zawarcie związku małżeńskiego przez A. O.. Słusznie wskazuje Sąd

Rejonowy, iż ustaleniach faktyczne nie budzą wątpliwości, gdyż znajdują one pełne udokumentowanie dowodowe. Nie można zgodzić się z poglądem wyrażonym w apelacji, że dowody zgromadzone w sprawie wskazują na brak sprawstwa ze strony oskarżonej S. P.. Przeciwnie do twierdzenia skarżącego Sąd Okręgowy uznał, że ocena wszystkich zgromadzonych w sprawie dowodów została dokonana w sposób prawidłowy i korzystna z ochrony art. 7 kpk. Argumenty obrony związane z przeprowadzoną przez sąd meriti analizą poszczególnych zeznań świadków nie mogą podważyć jej skuteczności, stanowiąc jedynie nieuprawnioną polemikę z ustaleniami sądu. Sąd odwoławczy nie podziela więc argumentacji skarżących że wyrok Sądu I instancji obarczony był błędami w zakresie ustaleń faktycznych wynikającymi z dowolnej nie zaś swobodnej oceny dowodów. W pisemnych motywach wyroku Sąd I instancji w sposób szczegółowy i wyczerpujący przedstawiał powody, dla których odmówił waloru wiarygodności wersji przedstawionej przez oskarżoną. Jak słusznie zauważył sąd I instancji wyjaśnienia oskarżonej nie są pozbawione sprzeczności, jak chociażby wybór miejsca gdzie miał odbyć się ślub A. O. czy informacji na temat kandydata na jej męża.

Nie wykluczają też sprawstwa oskarżonej okoliczności przez nią podnoszone, tj. w istocie brak więzi łączącej ją z A. O. czy też nieobecność we wspólnie zajmowanym mieszkaniu uniemożliwiająca jej poczynienie spostrzeżeń w zakresie więzi łączącej A. B. z C. A. O..

Argumenty skarżącego dotyczące nieobecności oskarżonej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu wobec zeznań A. B. i J. P., którym dał wiarę sąd I instancji nie przekonują również Sądu odwoławczego. Wskazani wyżej świadkowie nie mają żadnego powodu by fałszywie pomawiać oskarżoną i nie pozostają z nią w konflikcie. Można nawet powiedzieć, że A. B. opisując udział oskarżonej wielokrotnie podkreślała, że zgodziła się być jej świadkiem wyłącznie dlatego, że ja o to poprosiła gdyż razem mieszkały i pracowały a przede wszystkim, że nie otrzymała za swoją pomoc żadnych pieniędzy. Odnośnie oceny zeznań świadków B. i P. to wskazać należało, iż tak sama ocena sądu jak i jej argumentacja są trafne z powodów wskazanych również powyżej.

W świetle zgromadzonych dowodów przyjąć zatem należało iż ustalenie w zakresie jej winy jest prawidłowe i dlatego też Sąd Okręgowy nie uwzględnił żadnej z apelacji w odniesieniu do kwestionowanych ustaleń związanych z winą oskarżonej S. P.. Jednakże Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż samo formalne naruszenie przepisów nie jest wystarczające do przypisania odpowiedzialności karnej. W art. 1 § 2 k.k. czytamy bowiem, iż

nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma. Znikoma szkodliwość społeczna czynu to kategoria wybitnie ocenna. Konsekwencją tego jest to, iż nie da się ściśle określić w ustawie kiedy taka znikomość zachodzi. Art. 115 § 2 k.k., który zawiera zamknięty katalog kryteriów oceny stopnia szkodliwości społecznej czynu, nie pozostawia wątpliwości, że dominujące znacznie mają okoliczności z zakresu strony przedmiotowej, do której dołączono tylko dwie przesłanki strony podmiotowej (postać zamiaru i motywację sprawcy), a pominięto natomiast okoliczności związane z samym podmiotem czynu, tj. sprawcą, takie jak: wiek, opinia, właściwości i warunki osobiste, które wpływają na wymiar kary (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2008 r., V KK 1/08, OSNKW 2008 r., Nr 9, poz. 75).

W orzecznictwie zasadnie podkreśla się także, iż ocena stopnia społecznej szkodliwości konkretnego zachowania powinna być oceną całościową, uwzględniającą okoliczności wymienione w art. 115 § 2 k.k., nie zaś sumą, czy pochodną

ocen cząstkowych takiej czy innej "ujemności" tkwiącej w poszczególnych okolicznościach i dlatego też, jeżeli w art. 1 § 2 k.k. mówi się o znikomej społecznej szkodliwości czynu, to wymóg znikomości dotyczy społecznej szkodliwości ocenianej kompleksowo, nie zaś jej poszczególnych czynników (por. wyrok SN z dnia 10 lutego 2009 r., WA 1/09, OSNwSK 2009 r., poz. 343). Innymi słowy dla uznania, że stopień szkodliwości społecznej czynu jest znikomy nie jest konieczne, aby ta znikomość była obustronna, tzn. aby dotyczyła ona zarówno strony przedmiotowej, jak i podmiotowej. Chodzi bowiem o pewną wypadkową elementów składających się na społeczną szkodliwość konkretnego czynu zabronionego (wyrok SN z dnia 28 sierpnia 2003 r., III KK 45/03, OSNwSK 2003 r., poz. 1857). Należy jednak zauważyć, że dla oskarżenia, a następnie skazania sprawcy za popełnienie przestępstwa, koniecznym jest nie tylko ustalenie, że swoim zachowaniem formalnie wyczerpał on znamiona strony podmiotowej i przedmiotowej określonego w ustawie czynu zabronionego. Przesłanką bezwzględnie warunkującą wszczęcie i dalsze prowadzenie postępowania karnego jest także ustalenie, iż społeczna szkodliwość popełnionego przez sprawcę czynu była wyższa niż znikoma. Wynika to wprost z brzmienia przepisu o elementarnym znaczeniu dla obowiązującego prawa: art. 1 § 2 kk.

Przy dokonywaniu tej oceny Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że czyn popełniony przez oskarżoną S. P. jest niewątpliwie czynem społecznie szkodliwym lecz w okolicznościach tej sprawy przyjąć należy, iż w stopniu nie wyższym niż znikomy, co nie pozwoliło na przyjęcie, iż przypisane oskarżonej zachowanie jest przestępstwem.

Zgodnie z treścią art. 115 § 2 kk przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu należy mieć na uwadze m. in. rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru i motywację sprawcy.

Sąd I instancji w uzasadnieniu de facto nie zajął się szczegółową oceną stopnia społecznej szkodliwości a priori zakładając, iż jest on wyższy niż znikomy tym samym nie rozważył kryteriów, o których mowa w art. 115 § 2 kk, a które z ustalonego stanu faktycznego jednoznacznie wynikają. Właściwa ocena tych kryteriów w realiach niniejszej sprawy prowadzi zaś do wniosku, że należy umorzyć postępowanie, gdyż czyn popełniony przez oskarżoną był szkodliwy społecznie w stopniu znikomym.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 stycznia 2000 r. (WKN 45/99) uznał, że: „Nie każdy czyn karalny, realizujący znamiona czynu zabronionego, jest karygodny. Karygodne są tylko takie czyny, które osiągnęły wyższy niż znikomy stopień społecznej szkodliwości”. I dalej: „Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, który pozbawiony jest cechy społecznej szkodliwości. Tego rodzaju wypadek w postępowaniu karnym należy potraktować analogicznie jak wystąpienie okoliczności określonej w art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. »że sprawca nie popełnia przestępstwa«. (...) Praktyczne stosowanie prawa prowadzić może do wniosku, że art. 1 § 2 k.k. pełni rolę regulatora odpowiedzialności karnej, gdyż w przeciwnym wypadku doszłoby do „...samobójstwa wymiaru sprawiedliwości, gdyby miał on reagować karami w zupełnie błahych wypadkach dopuszczania się przez sprawcę czynu zabronionego pod groźbą kary”.

W przypadku oskarżonej choć dopuściła się ona naruszenia dóbr chronionych prawem, to nie w stopniu takim by skutkowało to represją karną. Jak bowiem wynika z materiału dowodowego oskarżona istotnie była świadkiem na ślubie A. O., za który ta tylko ostaną otrzymała pieniądze. Jednakże fakt, iż zgodziła się w ten sposób pomóc koleżance nie wynikał z niskich pobudek czy chęci zysku. Pamiętać bowiem należy, że oskarżona jako jedyna nie otrzymała za to żadnych pieniędzy. Prawidłowe jest więc ustalenie, że chciała jedynie wyświadczyć przysługę czyniąc zadość prośbie koleżanki. Zachowaniu oskarżonej nie towarzyszyła ani chęć osiągnięcia korzyści majątkowej ani wyrządzenia jakiegokolwiek szkody, ale jedynie źle rozumiana chęć udzielenia pomocy, w sposób oczywisty bez żadnej głębszej refleksji nad konsekwencjami swoich działań. Sąd Okręgowy zważył także na fakt, iż oskarżona była jedynie pomocnikiem, działania którego wbrew oczekiwaniom osoby najbardziej zainteresowanej tj C. O. w istocie nie doprowadziły do oczekiwanego przez niego celu. Nie można bowiem zapomnieć o tym, że

choć zawarł on związek małżeński z obywatelką polską to mimo podjętych starań nie uzyskał on nigdy zezwolenia na pobyt w Polsce, a jak wynika z zeznań A. O. wyjechał z Polski i zmienił nazwisko.

Ze sprawstwa oskarżonej nie sposób wywodzić, iż jej zachowanie prowadzi nieuchronnie do innych nagannych zachowań, a wprost przeciwnie. Jej droga życiowa po 8 maja 2008 r. kiedy miał miejsce ślub A. O. jednoznacznie wskazuje, że pomoc w popełnieniu przestępstwa przez inną osobę była czynem spontanicznym, stanowiącym jedynie incydent w jej życiu. Sposób i okoliczności popełnienia czynu, sposób życia przed popełnieniem czynu i zachowanie po jego popełnieniu wskazują, iż nie jest ona osobą zdemoralizowaną.

Z uwagi na przedstawione okoliczności popełnienia czynu, postawę, właściwości i warunki osobiste oskarżonej można stwierdzić, że będzie ona przestrzegała porządku prawnego, czego dowiodła zarówno przed jak i po popełnieniu zarzucanego jej czynu. Dlatego też Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 kpk w związku z art. 1 § 2 kk..

Na podstawie art. 632 pkt 2 kpk kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.